

Kieswet ondermijnt democratie

Stemcomputers en de wijziging van de Kieswet bedreigen onze democratie.

» Berend Jan Beugel

Afgelopen weken is pijnlijk aan het licht gekomen hoe knullig stemcomputers beveiligd en gecontroleerd worden. Zelfs het kiesgeheim, misschien wel de meest essentiële voorwaarde voor eerlijke verkiezingen, blijkt bij de meeste stemcomputers niet gewaarborgd. De technische mankementen en de aangekondigde tegenmaatregelen doen echter nauwelijks ter zake. De huidige stemcomputers falen en geen enkele beveiliging of test, hoe draconisch ook, kan daar iets aan veranderen.

Met de invoering van stemcomputers is de transparantie van onze verkiezingen met één summiere aanvulling op de Kieswet, namelijk paragraaf 7, in 1989 van tafel geveegd. Sindsdien kan de gewone kiezer niet meer controleren of de stem die hij of zij per computer wil uitbrengen ook zo geregistreerd en geteld wordt. Je drukt op een paar knoppen en je ziet op een scherm welke keuze je hebt gemaakt maar niets kan jou zichtbaar of tastbaar garanderen dat die keuze ook zo is opgeslagen in het geheugen van de stemcomputer. Misschien is dat geheugen al bij aanvang van de verkiezingen gevuld. Misschien wordt een heel andere keuze in het onzichtbare en ontastbare geheugen opgeslagen dan jij als kiezer op het scherm ziet.

De kiezers moeten blind vertrouwen op een klein groepje technische specialisten dat de stemcomputer ontworpen, gebouwd, geprogrammeerd en gecontroleerd heeft. Het ontwerp en de constructie van de hardware zijn geheim, de software is geheim en de controle daarop is geheim. Daarmee hebben we het kind van onze heldere Kieswet met het badwater weggespoeld.

Geen controle meer

- ▶ Geen controle op het ontwerp en de bouw van stemcomputers
- ▶ Geen controle dat stem goed wordt opgeslagen in het geheugen
- ▶ Geen controle dat iedere stem correct wordt meegeteld in de uitslag
- ▶ Detectie van fraude niet mogelijk

ILLUSTRATIE: RIK KAMPS

Bij het stemmen op papier is het stemproces voor de kiezer wél transparant. Iedere kiezer heeft het recht en de mogelijkheid om de verkiezingen van het begin tot het einde te inspecteren en controleren. Kiezers kunnen er zelf op toezien dat de stembussen bij aanvang van de verkiezingen leeg zijn, dat de stembiljetten aanvankelijk blanco zijn, dat er geen valse stembiljetten in de stembussen gestopt worden en dat de stemmen na afloop correct gesorteerd en geteld worden. Kortom, bij stemmen op papier kunnen kiezers het eerlijke verloop van verkiezingen met simpele middelen afdwingen.

Stemcomputers zijn inherent fraudegevoelig. In beginsel kan bij het gebruik van stemcomputers iemand in een handomdraai de verkiezingsuitslag vervalsen zonder dat gewone burgers of politici dat kunnen ontdekken. Daarvoor is de gebruikte technologie te complex en ontoegankelijk.

Bij het stemmen op papier kunnen gewone burgers en politici eventuele fraude relatief eenvoudig zelf ontdekken. Bovendien moet je een ondoenlijk grote groep handlangers onder de leden

van talloze stembureaus bij je complot betrekken als je de verkiezingsuitslag significant wilt vervalsen.

Voor de kiezers is stemmen per computer niet goedkoper, makkelijker of leuker. Stemmen per computer is zelfs veel duurder dan stemmen op papier. Er is ook weinig lol te beleven aan een verkiezingsuitslag die enkele minuten na afloop van het stemmen als een lijstje getallen op een kassabonnetje uit een kille doos vol elektronica rolt, of nog erger, onzichtbaar via een gsm-zendertje naar een nog grotere centrale computer wordt doorgestuurd.

Hoe verder? Je zou verwachten dat stembiljetten zo ontworpen worden dat ze voldoen aan de uitgangspunten van de oorspronkelijke Kieswet. Onbezonnen technocraten hebben precies het omgekeerde gedaan en de oorspronkelijke Kieswet ondermijnd ten behoeve van stemcomputers. De huidige stemcomputers moeten daarom afgeschaft worden en de geest van de Kieswet van vóór 1989 moet weer in ere hersteld worden. Daarna kunnen er nieuwe stembiljetten ontwikkeld wor-

den die wel aan het beginsel van volledige transparantie voor de kiezer voldoen.

Eén van de initiatiefnemers van de actiegroep 'Wij Vertrouwen Stemcomputers Niet' is Rop Gonggrijp, internetpionier en medeoprichter van internetprovider Xs4all. Hij gelooft überhaupt niet in een goed machinaal alternatief voor het stemmen op papier. 'Je zou kunnen denken aan een machine die een briefje print dat dan in een stembus gaat. De vraag is of dat in Nederland met zijn simpele kiesstelsel wel te rechtvaardigen is. Ik denk zelf dat we na veel omzwervingen terugkomen bij het stembiljet. Als het maar controleerbaar is, maakt het ons niet uit wat de oplossing wordt.'

Gonggrijp wijst ook op de ondoorzichtige software waarmee alle uitslagen centraal verzameld en doorgerekend wordt. 'De broncode van de software die gebruikt wordt om de totalen op te tellen en de zetels te berekenen zou openbaar moeten zijn. Dat is een gevecht dat we nog niet eens zijn aangegaan, maar ook dat is een fundamenteel punt.'

Drs Berend Jan Beugel is informaticus en werkt bij de afdeling internet van FD en BNR Nieuwsradio. Zie ook website www.wijvertrouwenstemcomputersniet.nl

